

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

חיי שרה

(חלק טו שיחה ה)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלכות שיחות
שבוע פרשת חיי שרה, כא"כז מרחשון, ה'תשפ"ד (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

חיי שרה ה — שק"מ כסלו —

ימי החנוכה נקבעו לזכר נס פך השמן? — „לא מצאו אלא פך אחד של שמן. . . ולא הי' בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים”⁸; ונס כזה מצינו גם לגבי שרה ורבקה, כדברי חז”ל⁹ (על הפסוקי¹⁰ „ויביאה יצחק האהלה שרה אמו”), שהנר (של שבת¹¹) שהדליקו „הי’ . . . דולק מלילי שבת ועד לילי שבת”.

אעפ”כ מובן, שבנס חנוכה יש חידוש לגבי הנס שהי' בנרות שרה

א. פרשת חיי שרה נקראת, בכמה וכמה שנים, כבשנה זו, בשבת מברכים חודש כסלו. וע”פ הידועי¹ שיש קשר בין פרשיות השבוע לזמן בשנה שבו הן נקראות, מובן, שבפרשה זו מרומז ענינו של חודש כסלו².

תוכנו המיוחד של כל חודש, שבו הוא נבדל משאר החדשים, קשור ברוב הפעמים³ לימים המיוחדים (ימים טובים וכו’) שבחודש זה^{3*}, המשפיעים על החודש כולו; וע”ד מה שמצינו בפירוש בנוגע לחודש אדר, שמצד ימי הפורים החלים בו „נהפך” החודש כולו לחודש של „שמחה” ו„יום טוב”⁴.

ומזה מובן בעניננו, שתוכן חודש כסלו קשור לחג החנוכה⁵ המתחיל בכ”ה בכסלו⁶ — ואמנם מצינו רמז לנס חנוכה בפרשת חיי שרה:

(1) ראה של”ה חלק תושב”כ ר”פ וישב.
(2) להעיר אשר כסליו (מלא יו”ד — ראה בספרי דשמות גטין) בגימט’ קכ”ו ועם הכולל — קכ”ז (ראה קה”י מע’ קכו) — אבל לע”ע לא מצאתי גימט’ כס’.

(3) משא”כ זה החודש אייר שכל יום שבו מחוייב בספה”ע, וכיו”ב.

(3*) ראה גם לקו”ש ח”יח ע’ 308.

(4) מג”א ט, כב. ונפק”מ להלכה — ראה ירושלמי ריש מגילה. שו”ע ורמ”א או”ח סתרפ”ח ס”ז. וראה תענית כט, סע”א ואילך, הובא במג”א סתרפ”ז סק”ה.

(5) וגם יו”ד וי”ט כסלו, ראה לקמן בפנים סעיף יו”ד.

(6) דנוסף לזה שרוב ימי חנוכה הם בחודש כסלו, הרי ידוע (שערי אורה ד”ה בכ”ה בכסלו

פמ”ב. ד”ה כי אתה נרי פ”ז) שכל ימי חנוכה כלולים ביום ראשון שלו. ובלשון הש”ס (שבת כא, ב) שביום ראשון ישנם כל ימים הנכנסים.

(7) ראה רש”י שבת כא, ב ד”ה מאי חנוכה: על איזה נס קבעוה. וגם לדעת הרמב”ם (עיי”ש ריש הל’ חנוכה. ובארוכה — לקו”ש ח”י ע’ 142 ואילך) שתקנת יו”ט דחנוכה היא (גם) משום נצחון המלחמה — הרי זה שחנוכה הוא ח’ ימים הוא מפני הנס שהי’ בשמן (ראה לקו”ש שם הערה 13), נוסף לזה שרק משום נס זה נתקנה מצות הדלקת נ”ח, וכן הלל והודאה (מפרשים בשבת שם).

(8) שבת שם.

(9) ב”ר פ”ס, טז. רש”י עה”פ.

(10) פרשתנו כד, סז.

(11) להעיר ממשנ”ת בכ”מ השייכות דנ”ח לנרות שבת, וי”ל דמרומו גם בזה שהסוגיא דנ”ח היא במס’ שבת; סיום הל’ חנוכה ברמב”ם הוא בהדין „נר ביתו ונר חנוכה כו’ נר ביתו קודם כו”’. ועוד. וראה רש”י שבת כג, ב ד”ה בנים ת”ח. ולהעיר (שו”ע או”ח סרס”ד ס”ו) דבנשק מצוה מן המובחר להדר אחר שמן זית (ובשו”ע אדה”ז שם מוסיף) „כמו לנר חנוכה”. וראה לקמן ע’ 372 ואילך (והערה 3).

ורבקה¹² (ובפרט שנס חנוכה גרם שיקבעו לזכרו יום טוב מיוחד).

ודוחק לומר שהמעלה היא רק בכך שמפך השמן דימי חנוכה (אשר „לא הי' בו אלא להדליק יום אחד“) הדליקו „שמונה ימים“, משא״כ נרות שרה ורבקה דלקו באופן נסי (קרוב ל)שבעה ימים בלבד¹³ – כי אין זה חילוק במהות ואיכות הנס, אלא רק בכמות, במשך הזמן שארך הנס.

ב. בביאור נס פך השמן מצינו, בכללות, שני אופנים:

(א) היתה הוספה בכמות השמן בדרך נס, עד שהי' די שמן לכל שמונת הימים – אם משום שבכל יום לאחר שמלאו את הנרות נשאר ה[9] מלא כבתחילה, או מפני שבכל יום „מצאו הנרות מלאים שמן“ (כשתי הסברות בבית יוסף¹⁴);

(ב) הנס הי' באיכות השמן – מדת השמן שהיתה מספקת ע״פ טבע להדלקת נרות של יום אחד בלבד, דלקה בפועל במשך כל שמונת הימים, היינו, שבכל יום כלתה רק שמינית מהשמן שבפך –

[אם כפירוש הבית יוסף¹⁵, שחילקו את השמן שבפך לשמונה חלקים ובכל לילה מילאו את המנורה רק בחלק אחד; או כהסברת הפרייחדש¹⁶, שבליה הראשון מלאו את המנורה בכל השמן שבפך, אלא שבכל לילה כלתה רק שמינית מהשמן שבמנורה].

ועפ״ז נמצא, לכאורה, שהבירור בהנ״ל – אם נס חנוכה הוא מאותו הסוג של נס נרות שרה ורבקה – תלוי בשני האופנים הנ״ל:

לפי האופן השני, שני הנסים הם מסוג אחד – הוספה איכותית בכח הדליקה של השמן: בשני המאורעות בערו הנרות משך זמן ארוך הרבה יותר מהאפשרי ע״פ הטבע,

[והחילוק ביניהם הוא, (א) שבחנוכה היתה ההוספה¹³ בכח הדליקה גדולה יותר (שמונה ימים) כנ״ל, וכן (ב) שבחנוכה הי' בכל יום נס בפני עצמו, שהרי הוצרכו להדליק בכל יום את המנורה; משא״כ נרות שרה ורבקה דלקו רק שבעה ימים, וברציפות].

משא״כ לפי האופן הראשון, נס חנוכה הי' מסוג אחר: בו נבראה¹⁷ באופן נסי מציאות של שמן נוסף, מה שלא מצינו בנרות שרה ורבקה.

185 אבל גם לפי אופן זה, לא הי' חידוש במהות הנס בחנוכה – כי גם אופן נס זה מצינו לפני כן (מפורש בתורה

12) אע״פ דלאידך גיסא – הנס דשרה ורבקה הי' בכל שנוע ובכל השנים ובזכות יחיד.

13) ולהעיר: (א) כמות השמן שבפך הייתה כדי להדליק בו יום אחד, משא״כ בנשׁק שהיא בהרבה פחות מזה (רק עד לאחרי אכילת הסעודה – שוׁע אדה״ז שם סרס״ג סי״ג. וראה שם ס״א, ס״ז וסי״ד) (ב) לדעת כמה ראשונים (נסמנו באנציקלופדיא תלמודית ע' הדלקת הנרות ע' (שיב) נרות מקדש צ״ל דולקים רק מערב עד בקר – משא״כ נרות שרה ורבקה דלקו ז' מעל״ע.

14) לטאור״ח סי' עת״ר.

15) שם (בת״א). וכ״ה בתוס' הרא״ש שבת שם. ועוד.

16) או״ח שם סק״א ד״ה עוד תירץ. וכ״ה בתוס' הרא״ש שם.

17) או (שרק) נתוסף שמן – ראה ט״ז שם סק״א. כלי חמדה פ' ויקהל (לה, כז״כ).

לא נתקיים הדין „תן לה מדתה“²⁵ (והנרות לא היו מלאים ב„שיעור שלם הצריך לדבר“²⁶).

או לאידך גיסא – עפ”ז נמצא שבכל הימים (מלבד ביום השמיני) לא ניתנה במנורה „מדתה שתהא דולקת מערב עד בקר“, אלא – ביום הראשון פי שמונה²⁷, ביום השני פי שבעה, וכן הלאה.

ד. ויש לומר ביאור שלישי באופן נס חנוכה, אשר בו לא יקשו הקושיות האמורות, וע”פ אופן זה יתבאר גם מה שבנס חנוכה ה’ חידוש (בענין הדלקת הנרות) שלא מצינו דוגמתו:

כמובא לעיל (ס”ב) מהבית-יוסף, אופן נס חנוכה ה’ – לסברא אחת –

שבכתב (בנביאים¹⁸)) – הנס ד„אסוך שמן“ על-ידי אלישע.

ג. והנה, בכל אחד משני האופנים הנ”ל ישנו קושי קצת:

על הביאור שהיתה הוספה בכמות השמן, ידועה השאלה¹⁹: איך הדליקו את נרות המנורה בשמן של נס – והרי נאמר²⁰ „שמן זית גו’ להעלות נר תמיד“?

[ועל כרחק צריך ליישב, ש„שמן זית“ אין פירושו שמן (הנסחט) מן הזית, אלא שמן שיש בו כל התכונות של „שמן זית“ (אורו צלול²¹, וכו’)].

ולפי הביאור שהיתה הוספה באיכות השמן – שבכל לילה כלתה רק שמינית מהשמן שבפך – גם אינו מחוור²²:

הלא הדין בהדלקת המנורה הוא²³, „תן לה מדתה שתהא דולקת מערב עד בקר כו’ ושיערו חכמים חצי לוג“, וזאת בנוסף על הענין שכלי שרת צריך להיות „מלא“ (כמובן מהדין²⁴ „כלי שרת .. אין מקדשין אלא מלאין“) – וע”פ הנ”ל נמצא, שמהיום השני ואילך

25 בתוס’ הרא”ש ופר”ח שם (ועוד) הקשו כן (רק) על הדלקת ליל א’, להסברא שחילקו השמן לח’ חלקים (וע”ז תי’ שבליל א’ נתנו כל השמן במנורה) – והקושיא שבפנים היא, שמכיון שצ”ל „תן לה מדתה“, הרי אף שכבר לא ה’ להם שמן טהור כשיעור, מ”מ לפועל ה’ חסר (גם) בשאר לילות קיום דין „תן לה כמדתה“ [וגם לפמ”ש בתוס’ הרא”ש שם שדין זה הוא רק „היכא דאיפשר“ – הרי עכ”פ יש בזה (וכן שיהיו הנרות מלאין) הידור]*, וידוע הביאור בזה שנעשה נס שיהי’ שמן טהור (אף שטומאה הותרה בצבור) כי רצה ה’ להראות חובתן של ישראל שיוכלו לקיים המצוה בהידור.

26 לשון רש”י זבחם שם.

27 אבל ראה פרש”י הנ”ל (בהערה 23) דמדה זו הוקבעה להם.

* ע”פ מה שחקר בראש יוסף לשבת שם, דאם נאמר דבעינן כמדתה אפי’ בדיעבד, במקרה שאין שומן כשר מספיק למנורה לכל הנרות, האם יש לערב בו שומן פסול כו’, ע”ש – מקום לומר בנדו”ד שמחוייבים להוסיף משומן טמא (שהותרה בצבור) כדי לקיים „תן לה מדתה“.

18 מ”ב ד, ב ואילך. וראה גם מ”א יז, יד-טז (גבי אליהו).

19 בהבא לקמן ראה כלי חמדה שם. „המועדים בהלכה“ (להרש”י זיון) ע’ קנת, וש”נ.

20 ר”פ תצוה. אמור כד, ב.

21 שבת כג, א.

22 נוסף לזה שלדיעה זו קשה עוד יותר, לכאורה, קושיא הנ”ל – דמכיון שנשתנה איכות השמן, הרי גם התכונות של שמן זית ליכא. אבל ראה לקמן ס”ו והערה 38.

23 מנחות פט, א. וש”נ. – הובא בפרש”י

עה”ת ר”פ תצוה. ובאמור (כד, ג) ומדה זו הוקבעה להם.

24 זבחים פח, א.

ש"נתנו כל השמן בנרות .. ובבקר מצאו הנרות מלאים שמן".

— כליון ואי כליון בבת אחת.

וזהו ענין של "נמנע הנמנעות"³⁵ — על-דרך הנס, מקום ארון אינו מן המדה"³⁶, שהיו בו שני הפכים בבת אחת: (למקום ה) ארון היתה מדה, כמפורש בתורה³⁷, "אמתים וחצי ארכו וגו'", וביחד עם זה ה' המקום, "אינו מן המדה".

ה. ועוד ענין בזה — בעומק יותר:

בענין "מקום הארון אינו מן המדה" אין ההדגשה רק שהארון נשא את שני ההפכים — "מדה" ו"אינו מן המדה" — בבת אחת, אלא יתר על כן: הנס של "אינו מן המדה" בא דוקא נ"י³⁸ שהיתה לארון מדה (מסוימת), שכן אלמלא ה' הארון במדה המדוייקת המפורשת בתורה, לא היתה בו קדושת הארון כו', וממילא — לא ה' הנס של "אינו מן המדה".

ועל-דרך-זה הוא בנס חנוכה (לביאור הנ"ל): הנס בא דוקא ע"י שניות המקדש הודלקו כדין; וכיון שאור המנורה מוכרח ע"פ דין לבוא משמן, שתכונתו שהוא נכלה באש כנ"ל, נמצא, שהנס ש"מצאו הנרות מלאים שמן" (— שלא ה' חסרון השמן)

ויש לומר, שהפירוש בזה הוא (לא שהשמן כלה ואח"כ שוב התמלאו הנרות שמן בדרך נס, אלא) שהשמן בער, וביחד עם זה לא נחסר ממנו מאומה²⁸, וכדברי חז"ל לגבי "אש של מעלה" (בכלל), שהיא "שורפת ואינה אוכלת"²⁹.

ולהעיר — גם אם תמצי לומר שאפשר להדליק את המנורה בשמן של נס (כי יש בו תכונות של שמן זית, כנ"ל), הרי מובן, שה(אש וה)אור של המנורה³⁰ מוכרח להיות כזה הבא מן ה"שמן (למאור)³¹".

ונמצא, שבנס זה ה' דבר והיפוכו:

מצד אחד, אש טבעית (ואור הנרות) הבאה משמן (וכיוצא בזה)³² מוכרחת לגרום לכליון השמן³³; ולאידך גיסא, לא נחסר מהשמן מאומה³⁴.

28 ראה גם ב"ר (פ"א, ב): ברכו בנר .. הדלקתי את הנר בלילי שבת ובאתי ומצאתי אותו במוצאי שבת דלוק ולא חסר כלום [אף שיש לפרש (עכ"פ בדוחק) הלשון "ולא חסר כלום" — שנתמלא הנר בשמן אחר. וראה במדב"ר ספ"א]. וראה לקמן הערה 30.

29 שמו"ר (פ"ב, ה) — בנוגע לסנה.

30 מש"כ: א) בסנה שמפורש וירא מלאך ה' אליו בלכת אש ותחת הסנה (מקום האש ולא — סיבתו), ב) הא דב"ר הנ"ל אין הכרח שהי' אש טבעי. — בנוגע נרות שרה ורבקה הרי לא נאמר ש"לא חסר כלום", ובפשוט נ"ל שחסר לאט לאט, כנ"ל בפנים ס"ב.

31 תרומה כה, ו. ועוד.

32 וכן ה' במשכן ומקדש (אף) שותצא אש מלפני ה' ותאכל גו' (שמיני ט, כד).

33 ענינו בעבודה ראה תו"א מקץ (ג, ג) ובכ"מ.

34 ואעפ"כ היו גם התוצאות דכליון השמן

שבעבודה (ראה הערה הקודמת) — ויש לבאר עפמש"כ אדה"ז בשו"ע שלו (תארו"ח סתצ"ה קו"א סק"ב) בנוגע להבערה * וכ"ש וק"ו ופשיטא בנוגע להדלקת המנורה שענינה למאור. ואכ"מ.

35 ראה שו"ת הרשב"א סת"ח, הובא בס' החקירה להצ"צ ע' 68. סה"מ תרע"ח ע' תכ.

36 יומא כא, א. וש"נ.

37 תרומה שם, יו"ד.

(* וראה שו"ת אבני נזר (או"ח סי' רלז), התוהמ"צ להרצ"ובי מעי הבערה ועוד.

אבל לפי האופן השלישי, שהנס הוא ענין של „נמנע הנמנעות“, נפעל הנס גופא בכל רגע ורגע מחדש.

ז. שלשת האופנים הנ"ל – ככל ענין בתורה – ישנם גם בעבודת האדם. החילוק בין טבע לנס בעבודת האדם הוא³⁹: „טבע“ מורה על עבודה ע"פ טעם ודעת, עבודה המדודה לפי המדידות והגבלות של טבע האדם ומציאותו (– כמה הוא מבין, כמה הוא מרגיש כו'); „נס“ מורה על עבודת האדם בקבלת-עול ומסירת-נפש שלמעלה מטעם ודעת, מבלי להתחשב ברצונותיו הפרטיים (ומכל-שכן שלא בטבע, בהבנת השכל, ברגש כו'). הוא מקיים את הרצון העליון, עד כדי מסירת-נפש.

והגם שכל עבודה מוכרחה להיות מיוסדת על קבלת-עול ומסירת-נפש, ובלשון חז"ל⁴⁰: „יקבל עליו עול מלכות שמים תחילה ואח"כ מקבל עליו עול מצות“ – כי אין נבא יכול לסמוך על השכל והרגש שלו שינחווהו תמיד כך שעבודתו תהי' כפי הרצון העליון, וממילא מוכרחה העבודה שע"פ טעם ודעת להיות מיוסדת על קבלת עול מלכותו יתברך – מכל מקום יש בזה כמה דרגות ואופנים:

אופן אחד הוא, שהרגש הקבלת-

נפעל דוקא ע"י תכונת הכליון של השמן.

ו. השייכות של אופן נס זה לחנוכה דוקא תובן בהקדם החילוק שבין שלשת הביאורים הנ"ל באופן הנס – (א) הוספה בכמות השמן, (ב) הוספה באיכות השמן, (ג) שני הפכים – כליון ואי כליון – בבת אחת:

לפי האופן הראשון, הנס ניכר ונראה רק ברגע הראשון – בשעה שנוסף שמן באופן נסי, אבל אח"כ בוער השמן באופן טבעי.

ואע"פ שהנס שאירע בשמן הי' נוגע להדלקה, כי לולא שמן נסי זה לא הי' במה להדליק את נרות המקדש – ונמצא, שעצם בעירת הנרות (ע"י שמן זה) נובעת מן הנס – מכל מקום, הנס אינו ניכר באופן גלוי, והראי' מי שאינו יודע מנין בא השמן, אינו יודע שהתרחש כאן נס.

לפי האופן השני, כיון שכמות השמן הקטנה בוערת למשך זמן ארוך הרבה יותר מהאפשרי ע"פ הטבע, הנס נראה (גם) בשעת בעירת השמן. אך מכל מקום, אין זאת אלא שפגולת הנס נראית וניכרת בעת בעירת השמן, אבל הנס גופא נפעל כבר ברגע שבו שינה הקב"ה וחיזק את איכות וכוח השמן³⁸.

38) שא"י טבע הפכית ומנגד לטבעו הקודם, רק הוספה באיכות וכוח שמן זה. ושמונים שונים (אפילו בשמני זית עצמן שונים, ואפילו בית זה עצמו – ג' זיתים הם ובהם ג' כו' (מנחות פו, א)) אינם שווים במהירות הכליון שלהם בהדלקתן – כנראה בחוש. ולהעיר מד"ה החודש ה'ש"ת פ"ב: נהפך ליש אחר ובטבע אחרת . . באותו הסוג אבל הם מיני יש הפכים זמ"ז היינו בטבעים הפכים . . והשינוי הוא בטבע הפכית ממש. וראה

שם בסוף הפרק, ובד"ה החודש עטר"ת פ"א. וראה שער היחוד והאמונה פ"ב (גבי קרי"ס). וראה – ע"ד ב' סוגי נסים ביצי"מ – לקו"ש ח"ה ע' 176 הערה 27 ובשוה"ג שם. לקו"ש ח"ו ע' 89. חיי"ח ע' 242. ואכ"מ.

39) בבבא לקמן ראה לקמן ע' 336-7. לקו"ש חיי"ח ע' 151 ואילך. וש"נ.

40) ברכות רפ"ב. וראה מכילתא יתרו כ, ג.

ואופן שלישי הוא, אשר תמיד, כל היום, עומד האדם בתנועה של מסירת־נפש. הוא שקוע לגמרי בעבודה של מסירת־נפש, וממילא, כל עבודתו במשך כל היום היא בהתאם לתנועה זו של מסירת־נפש;

ועל־דרך מאמר ר' עקיבא „כל ימי הייתי מצטער כו”⁴² מתי יבוא לידי ואקיימנו”⁴³: ר' עקיבא עמד בתנועה של מסירת־נפש לא רק בשעת קריאת שמע, אלא „כל ימי” – תמיד, בכל עניניו, ה” בתנועה של מסירת־נפש.

ח. שלשת האופנים הנ”ל תלויים במעמד ומצב הרוחני שבעולם:

בשנים כתיקונן, כאשר אור הקדושה מאיר בגילוי בעולם (ובעבודה – זו דרגת הצדיקים) – די בכך שישינה תנועה של מסירת־נפש בקריאת שמע בתחילת היום”⁴³, כי מאחר שאין חושך, גם ענין זה (רושם המסירת־נפש) מספיק כדי להבטיח שעבודת האדם לאחרי זה, שע”פ טעם ודעת, תהי’ כדבעי.

אמנם, כאשר בא מצב שבו „החשך יכסה ארץ”, הרי אז אין די בתנועה של מסירת־נפש בתחילת היום (שלאחרי זה לא נותר ממנה אלא רושם, בהעלם). בשעה כזו נדרש שיהא הרגש המסירת־נפש ניכר ומורגש בגלוי במשך כל היום”⁴³, ודוקא עי”ז יוכל האדם להתגבר על החושך.

עול והמסירת־נפש (ה”נס” שלמעלה מהטבע) הוא רק בתחילת היום, בשעת קריאת שמע, שענינה הוא „לקבל עליו מלכות שמים במסירת־נפש”⁴¹ – ואח”כ, במשך היום, העבודה היא ע”פ טעם ודעת.

ואע”פ שהרגש הקבלת־עול והמסירת־נפש בתחילת היום צריך להותיר – ומותיר בפועל – רושם למשך כל היום, באופן שגם העבודה שע”פ טעם ודעת (במשך היום) תהי’ כדבעי בהתאם לרצון העליון – מכל מקום, הקבלת־עול והמסירת־נפש גופא (ה”נס”) קיימים אז באדם בהעלם”⁴¹; במה הוא עוסק ובמה הוא שקוע במשך היום – בעבודה ע”פ טעם ודעת.

אופן שני הוא, שהרגש הקבלת־עול והמסירת־נפש שבתחילת היום מאיר בגילוי בעבודת האדם במשך כל היום כולו, עד אשר הדבר „קבוע בלבו תמיד ממש יומם ולילה לא ימוש מזכרונו”⁴¹;

אך עדיין אין פירוש הדבר שהאדם עומד במשך כל היום בתנועה של מסירת־נפש (ועוסק בעבודה זו); אין זאת אלא שבעבודתו במשך כל היום מאיר בו ומורגש בנפשו (זכרון) המסירת־נפש משעת קריאת שמע, וזה מסייע לו בעבודת התורה והמצוות (שהיא עיקר עבודתו במשך היום).

(41) תניא ספכ”ה.

* (41) ומ”ש בתניא שם ש”קיום התורה ומצותי תלוי בזה שיוכור תמיד ענין מסירת נפשו לה” כו” (היינו שהמסנ”פ צ”ל בגילוי, כדלקמן בפנים באופן הב’) – כי הוא כדי ש”יוכל לעמוד נגד יצרו לנצחו כו” (תניא שם), ואופן הא’ שבפנים הוא בעבודת הצדיקים, כדלקמן בפנים סעיף ח.

(42) דצער שייך כאשר התשוקה לזה היא בגילוי.

(43) ברכות סא, ב. וראה לקו”ש ח”ו ע’ 124. ח””ז ע’ 283.

(43*) ראה עד”ז לקו”ש ח””ז שם ואילך.

ובזה גופא ישנם שני אופנים:

מצד גודל החושך בימי יון (כשעמדו „להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך“⁴⁵) נצבו ישראל בתנועה של מסירת־נפש גלוּי, חלשים כנגד גבורים כו' – כדי ללחום בחושך⁴⁶; ותנועת מסירת־נפש זו של ישראל גרמה שיקויים בהם „והוי' (בתוספת ו') יגוי' חשכי“⁴⁷ – הוי' שלמעלה מהשתלשלות, הוא דוקא „יגוי' חשכי“ – מברר ומהפך את החשך (של הגלות)⁴⁸.

וענין זה נמשך למטה בנס שארע בפך השמן „שהי' מונח בחותמו של כהן גדול“ – המורה על מדריגה ש„אין החיצונים יכולים ליגע שם כלל“, כי זהו „עצמות המאציל שלמעלה מכל ההשתלשלות לגמרי“⁴⁹; ולכן הי' הנס גופא באופן שלא הי' לו אחיזה בטבע והשתלשלות – „נמנע הנמנעות“.

י. עפ"ז תובן גם שייכות כל הנ"ל למועד נוסף שבחודש כסלו – יום י"ט כסלו, „ראש השנה לחסידות“⁵⁰:

(מפרשים למ"ב ב, ט) – גילוי אור, שמספיק הרגש המסנ"פ בתחילת היום; שרה הוא שם ב"ן שיורד למטה לברר בירורים (תו"ח פרשתנו קכו, ב ובכ"מ), חושך דעולמות ביע – שאז צ"ל זכרון המסנ"פ בגלוי במשך היום, כנ"ל בפנים סעיף ח. (45) נוסח ועל הנסים.

(46) ראה שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו פמ"ב. ועוד.

(47) ש"ב כב, כט. ד"ה כי אתה נרי בתו"א ושערי אורה (ועיי"ש ספי"ז).

(48) ולכן ענינם של נ"ח הוא להאיר את החשך דוקא (תו"א סד"ה רני ושמחי (הב)). סד"ה נ"ח. שערי אורה סד"ה בכ"ה בכסלו. סד"ה רני ושמחי. ובכ"מ.

(49) שערי אורה ד"ה כי אתה נרי פי"ז.
(50) אגה"ק של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע לחג הגאולה די"ט כסלו תרס"ב. פאקסימיליא

אופן אחד הוא, שחושך העולם מסתיר ומעלים על אלקות רק במדה שבה העולם (מלשון העלם)⁴⁴ מעלים ומסתיר מצד טבעו ומציאותו על אור הקדושה; ובמצב זה, כיון שכך הוא סדר הדברים ע"פ הטבע, הנה עיקר עבודת האדם היא עבודה שע"פ טעם ודעת (– טבע דנפש האלקית שלו); אלא שכדי להסיר את העלם והסתיר העולם, שלא יבלבלו את עבודתו של יהודי, צריך הרגש המסירת־נפש להאיר בו באופן גלוי במשך כל היום.

אמנם, בשעה שחושך העולם מתחזק באופן שהוא מנגד לאור הקדושה, עד שישאל נתונים במיצר ובשב"י, העולם מונע ומעכב את ישראל מעבודת ה' – הנה אז עיקר עבודתו של יהודי צריכה להיות נתונה למלחמה בחשך העולם, לשבור את החושך עד להפיכת החושך לאור. ובעבודה זו נדרש שיעמוד האדם בתנועה תמידית של מסירת־נפש, על כל צעד ושעל, במשך כל היום.

ט. וזהו גם הביאור בכך שבחנוכה הי' הנס באופן של „נמנע הנמנעות“ – נס חדש בכל רגע ורגע – כי כן הי' אז אצל ישראל בעבודתם הרחנית⁴⁴:

(44) לקו"ת שלח לז, ד. ובכ"מ.

(44*) ועד"ז י"ל בנוגע החילוק בין הנס דאסוך שמן דאלישע (שהי' ניכר רק ברגע שנברא השמן נס), ונס הנרות דשרה ורבקה (שהי' ניכר גם אח"כ בעת שדלקו):

אלישע הי' נביא – גלה סודו אל עבדיו הנביאים (עמוס ג, ז), אדם המכריז ומשמיע (רשי' וארא ו, א) וראה אגה"ק סי"ט) – והנסים שלו שבכתובים הנ"ל – כולל נס האסוך – באו בקיום הבטחת אל' הנביא שיהי' „פי שנים ברוחך“

ובאופן של „יפוצו מעיינותיך חוצה“⁵⁵ – שהמעיינות יגיעו (גם „חוצה“ ובאופן של הפצה, ועי”ז דוקא נפעל ענין „והוי’ יגי’ חשכי“, גם בחושך זה, עד אשר יקויים היעוד „ולילה כיום יאיר“⁵⁶, שחושך הגלות ייהפך לאור, בקרוב ממש.

(משיחות מוצאי זאת חזנכה תשל”ה, י”ב תמוז תשכ”ו)

בשעה שבני ישראל נתונים בחושך דעקבתא דמשיחא⁵¹, והחושך הולך ומתגבר מיום ליום, דוקא אז בהכרח לגלות את בחינת שמן שבתורה – פנימיות התורה, עד לרויזן דרויזן דאורייתא⁵², בחינת נקודת היחידה שבתורה⁵³ – המעוררת ומגלה את נקודת היחידה שביהודי⁵⁴,

מהמכתב – בקונטרס ומעין ע’ 17. נדפס גם ב„היום יום“ בתחלתו. ובכ”מ.
 (51) ראה ד”ה כי אתה נרי בתו”א (מא, א) ושערי אורה (ספי”ט) ד„והוי’ יגי’ חשכי“ קאי על החשך דדורות האחרונים דעיקבתא דמשיחא.
 (52) אמ”ב שער הק”ש פנ”ד ואילך.
 (53) ראה בארוכה קונטרס ענינה של תורת החסידות סעיף ה’ ואילך.
 (54) ראה לקמן ס”ע 286 ואילך ובהערות שם.

(55) ביאור ג’ ענינים אלה ראה לקו”ש ח”ה ע’ 432-3. וראה לקו”ש ח”ד ע’ 1119-20 ובהערות שם. לקו”ש ח”י ע’ 106. ועוד.
 (56) תהלים קלט, יב.

